Henri Pirenne'nin Ortaçağ Kentleri 'adlı eserin " Akdeniz" başlığından özetlenmiştir

Henri Pirenne, Ortaçağ Kentleri, Çev.: Şadan Karadeniz, İletişim yayınları 1994

AKDENİZ

Roma imparatorluğunun en belirgin özelliği bir Akdeniz kavimler topluluğu olmasıydı. İmparatorluğun bütün toprakları bu büyük iç denizin çevresindeki bölgeye yayılmıştı. Dolayısı ile Akdeniz imparatorluğun siyasi ve ekonomik birliğinin güvencesi durumundaydı. Bu büyük ticaret yolu üzerindeki egemenliği sayesinde imparatorluk hüküm sürüyor, savunma ve yönetim olanağı buluyordu.

İmparatorluğun iki bölgesi doğu ve batı'dan, doğu üstün uygarlığı ve çok yüksek ekonomik gelişme düzeyi ile batı'dan bir hayli öndeydi. İhracatın merkezi Suriye ve küçük Asya olup Roma'nın batı kanadı yoğun bir Pazar halindeydi.

İmparatorluk gücünü yitirip kuzeyde barbarların baskısına dayanamayarak Akdeniz'in kıyılarına çekildikçe bu denizin önemi daha da arttı. İmparatorlukla barbarlar arasındaki güçler dengesinin gittikçe bozulması ve barbarların artan nüfusuyla yeni toprakların elde edilmesini zorunluluğu akınları amansızlaşıyordu. Buna mukabil imparatorluğun azalan nüfusu başarılı bir direnişi gün geçtikçe zorlaştırdı. İmparatorluk gayret ve kararlılıkla felaketi önlemeye çalıştıysa da neticede sonuç olumsuzdu.

5.yüzyıl'ın başlarına her şey olup bitmiş, bütün batı istila edilmiş, Roma eyaletleri Germen krallıklarına dönüşmüştü.

Ancak unutulmamalıdır ki Barbarların niyetleri göz koydukları eyaletleri kolonileştirmek değil, birçok yönden cazip bu topraklara yerleşmekti. Germen kabilelerinin Roma'yı aşarak Akdeniz kıyılarında görülmeleri Avrupa tarihinde kesinlikle yeni bir çağın başlangıcını belirleyen bir olgu değildir.

Yol açtığı sonuçlar büyük olmakla beraber, süregelen gelenekler kesintiye uğramadan devam etti. Zaten istilacıların amacı roma imparatorlunu yıkmak değil onun nimetlerinden faydalanmaktı. Korudukları, yok ettikleri veya getirdikleri geleneklerden çok fazlaydı. Akdeniz'in önemi istilalar döneminden sonrada azalmadı, tersine tarihsel evrim gelişimini sürdürdü. Bütün Akdeniz de imparatorluğun meydana getirdiği uygarlığın son bulduğunu gösteren hiçbir belirti yoktur.

Dolayısı ile Germen kabilelerinin gelişinin sonucu olarak kentsel yaşamın ve ticari faaliyetlerin yerini tarımsal bir ekonomimin ve genel ticari durgunluğun aldığını söylemek yanlıştır. Anlaşılıyor ki Germen istilalarından sonra Frank krallığında maravenj döneminde Roma etkisi kaybolmamış Akdeniz'in önemi artarak devam etmiştir. Akdeniz havzasındaki siyasi bölünmelere karşın imparatorluğu oluşturan kavimler arasında yüzyıllar zarfında oluşan ekonomik birlik gelişerek devam etti. Yani Akdeniz dünyasındaki bu ekonomik örgütlenme romanın siyasi dönüşümünden sonrada varlığını sürdürdü. Her şeyden önce merovej döneminde Marsilya Galyanın en büyük limanıydı ve önemi devam ediyordu. Meravenj döneminde bu kentte olağanüstü bollukta para basılması da Akdeniz ticaretinin canlılığının somut kanıtıdır

Bütün bunlar: Akdeniz de yapılan mal sevkiyatının sürmesi, Marsilya'nın gelişimi, maravenj döneminin büyük denilebilecek bir ticarete tanık olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

Meravenj egemenliğindeki Galya'nın ticari görünümü Akdeniz havzasındaki diğer Germen krallıkları (İtalya'da Ostrogotlar, Afrika da Vandallar, İspanyada Vizigotlar) arasında da ortaya çıkmaktadır.

Bunların tümü, Roma İmparatorluğundaki ticari gelişimin Germen istilalarından sonra [siyasi birliğin bozulmasına rağmen] güçlü bir biçimde sürdüğünü göstermektedir. Akdeniz artık eskisi gibi bir tek devlete ait olmasa da bu denizin yüzlerce yıldan beri süregelen geleneğini yitireceğini düşünmek için hiçbir neden yoktur.

Dünya uğradığı dönüşümlere karşın Akdeniz'e özgü niteliğini yitirmemişti.

Bununla birlikte Germen istilalarından sonra varlığını sürdüren "Akdeniz dünya düzeni" İslam istilasından sonra varlığını koruyamadı. 30 yıl gibi kısa bir süre içinde İslam istilası Çin denizinden Atlantik okyanusuna kadar yayıldı. İslamiyet ilk safhada Pers İmparatorluğunu devirdi. Kısa sürede Suriye, Mısır ve kuzey Afrika'yı Bizans'tan koparıp aldı. Sonra İspanyaya ulaştı.

Bu ilerleyiş 8. asır başlarına dek hızını yitirmeden devam etti. 8. asırdan itibaren bir yönden Kostantinopolis öte yandan Pirenelerin kuzeyinden Hıristiyanlığı iki kanattan baskı altına aldı.

İslamiyet az zamanda Dünya'nın görünümünü değiştirdi. Ani bir atılımla Avrupa'yı yıkıma uğratımş, Roma geleneğinin ve gücünün kaynağı Akdeniz kavimler topluluğuna son vermişti.

Yüzyıllar boyu bu denizin kıyısındaki temel nitelikleri görenekleri düşünceleri aynı veya çok az farklı olan toplumlar kuzeyden gelen barbar istilasıyla dahi siyasi dönüşüme rağmen Roma geleneğini terk etmeyerek birbirinden kopmamışlardı.

Şimdi ise İslam istilasıyla bu ülkeler koparılıp alınmış oluyordu. Hıristiyanlığın yerini İslam, Roma hukukunun yerini İslam hukuku, Yunan ve Latin dillerinin yerini Arapça aldı. Eskiden bir roma gölü olan Akdeniz bir Müslüman gölü olmuştu. Yıllar boyu Avrupa'nın doğusu ile batısını birleştiren bu deniz farklılaşan kültürleri birbirinden ayıran ayraç olmuştu.